вчення еволюції та хорології таксономічного різноманіття біоти: Зб. міжнар. наук. конф. (Львів, 30 вересня — 2 жовтня 2011 р.). — Львів, 2011. — С. 99-102.
9. Некрасова О., Титар В. Об экспансии инвазийного вида божьей коровки Harmonia axyridis (Coleoptera, Coccinellidae) в Украине // Динаміка біорізноманіття 2012: зб. наук. пр. — Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛЗ імені Тараса Шевченка», 2012. — С. 538.
10. Орлова-Беньковская М. Я. Опасный инвазионный вид божьих коровок Harmonia axyridis (Pallas, 1773) (Coleoptera, Coccinellidae) в Европейской России // Российский Журнал Биологических Инвазий, 2013. № 1 — С. 72-83.
11. Harmonia axyridis (insect) (Электронный документ) // Global Invasive Species Database. 2010. // (http://www.issg.org/database/species/search.asp?sts=sss&st=sss&fr=1&x=25&y=9&sn=Harmonia+axyridis&rn=&hci=-1&ei=-1&lang=EN). Проверено 1.04.2013.

ЩОДО СТАТУСУ ЧАПЛІ ЖОВТОЇ *ARDEOLA RALLOIDES* SCOP. ТА ГОГОЛЯ *BUCEPHALA CLANGULA* L. У СЕРЕДНЬОМУ ПРИДНІПРОВ'Ї

Попельнюх В.В.
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка

У Європі чисельність чаплі жовтої становить до 27 тис. пар (до 24% світової популяції). Проте цей вид повсюди скорочує чисельність внаслідок порушення біотопів та посилення фактору турботи [7]. Вид внесено до Резолюції №6 Боннської конвенції зі статусом 2, Додатку II Бернської конвенції, угоди AEWA. Чаплю жовту включено до Червоної книги України (1994, 2009) зі статусом – рідкісний вид [6].

В Україні найбільші її колонії відмічені в плавнях Дунаю (разом понад 50 пар), Дністра (210-510 пар), Дніпра (300-310 пар) та на Східному Сиваші (ймовірно, понад 100 пар); в інших місцях Півдня України (Запорізька область, Лебедині острови в Каркінітській затоці) гніздяться окремі пари та групи з 5-12 пар. Під час міграцій трапляється майже на всіх водоймах півдня України [5], та періодично може зустрічатись у більш південних регіонах.

За останні 30 років чаплю жовту на Дніпродзержинському водосховищі достовірно відмічали тричі: в кінці серпня 1981 р. — одна доросла особина добута мисливцями в пониззі р. Ворскла на болотах біля с. Мартинівка (визначена нами); 23.05.04 р. — дорослого птаха, який тримався на заломах очерету, ми спостерігали в затоці ріки біля с. Вільховатка; 18.05.90 р. — одну особину в пониззі ріки бачив М. Слюсар [3].

У Сульській затоці Кременчуцького водосховища чапля жовта гніздилась, по-крайній мірі до 1983 року в полівидовій колонії інших чапель, маючи статус рідкісного виду. Проте, в послідуючі роки видовий склад та чисельність гніздових пар колонії знизилась, і в 1993 році вона вже не відмічалась на гніздуванні [4]. За даними М. Клєстова (зі звіту НПП «Нижньосульський») з того часу йому вдалось знову зустріти цей вид в Сульській затоці лише у 2012 році.

Гоголь в Україні гніздиться групами на півночі Рівненської області і, можливо, на Шацьких озерах, а також на Дніпрі. Зимує місцями на Дніпрі і Азово-Чорноморському узбережжі, переважно на Утлюцькому лимані та в північній частині Сивашу. Вид включено до Червоної книги України (1994, 2009) зі статусом — рідкісний. Знаходиться під охороною Боннської (Додаток II) та Бернської (Додаток III) конвенцій [6].

У середньому Придніпров'ї (Дніпродзержинське, Кременчуцьке та Канівське водосховища) гоголь щорічно зустрічається у незначній кількості під

час міграцій [2], або може бути досить звичайним мігрантом восени, коли, наприклад, у Липівському орнітологічному заказнику за день максимально обліковували 735 птахів (21.11.07 р.), [1]. Крім того, за нашими даними, гоголь може траплятись у позаміграційний період.

Вперше факт щодо зустрічі цього виду в літній період у середньому Придніпров'ї достовірно підтверджений даними, які отримані в результаті регулярних спостережень, проведених нами у 2003-2010 рр. у пониззі р. Ворскла на території регіонального ландшафтного парку «Нижньоворсклянський». Так, 07.07.03 р. під час екскурсії заплавними луками Лучківського заказника загальнодержавного значення (входить у межі РЛП) бачили самку, яка трималась на одній із стариць біля мосту автотраси Кобеляки-Світлогірське.

Таким чином, *Bucephala clangula L*. можна віднести до нечисленних, регулярних мігрантів середнього Придніпров'я, який зрідка може зустрічатись у позаміграційний період. Крім того, наші дані є підставою для включення даного виду в список птахів пониззя р. Ворскла [3].

Література

1. *Гаврилюк М. Н., Борисенко М. М., Ілюха О. В.* Чисельність гідрофільних птахів у Липівському орнітологічному заказнику (Черкаська область) восени 2006-2008 рр. // Заповідна справа в Україні. Т. 15, вип. 1. 2009. – С. 60-64.
2. *Грищенко В.М., Лопарєв С.О., Гаврилюк М.Н., Яблонська-Грищенко Є.Д.* Птахи Червоної книги України у Канівському заповіднику та його околицях // Заповідна справа в Україні. Т.4, вип. 1. 1998. — С.70-74.
3. *Слюсар М.В.* Анотований список наземних четвероногих хребетних околиць біостаціонару «Лучки» Полтавського педагогічного університету // Методичні рекомендації для студентів природничого факультету. Полтава, 2000. — 47 с.
4. Сульский залив Кременчугского водохранилища / Клестов Н.Л., Гаврись Г.Г., Андриевская Е.Л. — Киев, 1995. — 47 с.
5. *Фесенко Г. В., Бокотей А. А.* Птахи фауни України // Київ, 2002. — 416 с.
6. Червона книга України. Тваринний світ / під ред. І. А. Акімова. — К.: Глобалконсалтинг, 2009. — С. 413.
7. BirdLife International. Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. — Cambridge, UK: BirdLife International, 2004. — 374 p. (BirdLife Conservation Series No. 12).

ОРНІТОФАУНА АНТРОПОГЕННИХ ЕКОСИСТЕМ МІСТА ГЛУХОВА СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Ащеулова І.П., Годунова М.В.
Глухівська спеціалізована школа-інтернат І-ІІІ ступеня імені М.І. Жужоми Сумської обласної ради

Птахи невід'ємна частина нашої природи. Вони є важливою складовою екосистем, ланкою у ланцюгу живлення, завдяки чому регулюється стійкість природних екосистем, зберігається їх продуктивність.

Сьогодні зміни природного середовища, викликані урбанізацією територій і зростанням міст, суттєво впливають на птахів фауни України. Антропогенні екосистеми все більше переважають над природними. В антропогенних екосистемах, у порівнянні з природними, змінюється, перш за все, видовий склад, структура населення птахів, їх екологія.[1] Часто ці зміни призводять до небажаних для людини наслідків — порушується стійкість природних екосистем, знижується їх продуктивність, скорочуються популяції цінних видів. Поглиблення і розширення антропогенного впливу на фауну, біологію та екологію птахів, робить **актуальними дослідження** в межах невеликих